

Tomba del carrer Nou

Sant Bartomeu del Grau

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Carrer Nou n.34. 08519 Sant Bartomeu del Grau
Emplaçament nucli urbà

Coordenades:

Latitud: 41.98389
Longitud: 2.17208
UTM Est (X): 431416
UTM Nord (Y): 4648319

Classificació

Número de fitxa 08199-161
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval
Segle IX-XIV
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: S'han realitzat obres
Protecció Inexistent
Número inventari si, IPAC, ACCN:4
Generalitat i altres inventaris
Accés Restringit
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 48706DG3418N
Autoria de la fitxa Anna M. Gómez Bach
Data de registre de la fitxa: ds., 04/03/2006 - 01:00

Descripció

Lloc d'enterrament format per una inhumació aïllada. La tomba estava situada a uns 150 metres al sud-oest de l'església, aquesta zona, originalment aturonada havia estat retallada per tots els costats per poder anivellar el terreny i així construir-hi vivendes. L'enterrament es va documentar en el decurs d'unes obres. Es tracta d'una tomba de lloses amb inhumació primària orientada sud-est i el cap al nord-oest. Aquesta orientació, tot i no ser molt freqüent, no és tampoc excepcional ja que es troba en altres necròpolis medievals. Aquesta orientació podria anar vinculada a la geologia de l'indret, a la relació de tombes amb edificis religiosos pròxim o camins, la variació de l'arc solar durant l'any, o simplement per la falta d'espai disponible. Amb els treballs realitzats no es pot afirmar que es tracti d'una tomba isolada, cal assenyalar però que la zona fou retallada amb màquines per tal de construir cases i que el relleu ha quedat molt modificat. La màquina excavadora es va emportar part de l'esquelet, però alguns d'aquests ossos es van poder recuperar i incloure a l'estudi. In situ es va recuperar el crani (neurocrani i hemimandíbula dreta) si bé aparegué amb el frontal, parietal dret i hemimandíbula esquerra fora de context. Junt amb el crani es van recuperar fragments de vèrtebres cervicals i dentició maxil·lar i un fragment de clavícula esquerra. Donades les circumstàncies de localització i excavació de la tomba no és possible determinar en quina posició es diposità el cadàver, si bé segurament es col·locaria directament sobre el llit de lloses, amb el cap vers el N-NW i peus S-SE, suggerint un enterrament decúbit supí. Les restes estudiades corresponen a un individu de sexe femení entre 22 i 25 anys. Si bé s'ha recuperat un 77% de l'esquelet, la preservació dels diferents elements ha estat pobre. Es tracta d'un individu gràcil, d'estatura mitjana però superior a la mitjana femenina de poblacions properes cronològicament. A nivell cranial destaca una forta hiperostosi osteoporòtica endocranial que afecta als dos parietals i a l'occipital que junt amb la presència de cribra orbitalia lleu està indicant que aquest individu va patir una forta anèmia d'etiologia desconeguda, si bé al tractar-se d'un individu de sexe femení es pot relacionar amb la seva fisiologia. Igualment l'edat i el sexe d'aquest podrien estar confirmant les majors possibilitats que tenien les dones joves en aquestes poblacions, coincidint amb el major risc que suposa el període reproductor i que es relaciona amb les complicacions derivades de la gestació i del part, així com durant el període de lactància.

Observacions:

A l'inventari de Patrimoni Arqueològic de Catalunya es fa referència a la presència d'una tomba isolada, al carrer Nou número 12 (actual número 34). A mitjan 1998 els senyors de la casa número 12 del carrer Nou (família Valls), amb el propòsit d'ampliar el pati que tenen darrera la casa, decidiren retallar part de la zona aturonada. Aquesta feina, realitzada amb mitjans mecànics va permetre localitzar unes lloses clavades al terreny i abundants ossos, motiu pel qual es decidí realitzar una intervenció arqueològica. Actualment encara resta visible el negatiu de la tomba, i dues lloses disposades horitzontalment a la base. L'estructura es conserva en un rebaix, sobre unes escaletes de totxo que comuniquen el jardí de la casa amb el turonet.

Història

Es tracta d'una tomba de lloses d'època medieval, tot i que no amb la tipologia més freqüent, com són les tombes de cista. Les lloses estan col·locades a doble vessant, model poc freqüent però present i amb paral·lels a Catalunya. Pel que fa a la cronologia, havien estat considerades pròpies dels segles VII al XI, tot i que no es pot afirmar durant quant temps s'utilitzà aquest tipus de sepultura, perdurant possiblement fins al segle XIII. Amb el cristianisme i el llarg període de transició fins al segle X les pràctiques funeràries adopten diversos models, es comencen a trobar zones de necròpolis a l'entorn més immediat de les esglésies i els conjunts episcopals; però en les zones rurals es continuaran adoptant models mixtes, tombes isolades al costat de camins i de petits establiments rurals. Al segle X, amb l'Abat Oliva i la creació de les Assemblees de Pau i Treva de Deu i l'establiment de les sagreres quan es legislarà tot aquest món funerari, passant a ser competència exclusiva de l'església. Els enterraments dins l'església i a l'entorn més immediat seran una

constant fins al segle XVIII, moment en què es construeixen els primers cementiris moderns. Aquestes estructures d'inhumació individual o col·lectiva es situaran a prop de les vies o camins d'accés dels nuclis habitats o en grans estructures aïllades de caràcter particular. El tipus d'enterrament en fossa simple és el més usual en totes les necròpolis documentades en les parròquies de la zona i és un tipus d'enterrament que és present a partir de la baixa romanitat i perdura fins època moderna. La tipologia de les tombes és diversa, des de simples fosses rectangulars cobertes o no amb lloses; tombes antropomorfes excavades al terreny natural i amb coberta de lloses; tombes antropomorfes amb el perfil construït amb carreus, en alguns casos afermades amb morter; tombes que apareixen rodejades per un estructura de pedres disposades formant un cercle. Aquestes tombes no restaven tan a la superfície sinó que a més d'una protecció de terra solien tenir algun element de senyalització. Són habituals els còdols, lloses verticals, etc. que posen de manifest una distribució ordenada de l'espai i fins i tot alguns autors defensen que podrien indicar els llocs de permanència d'algunes famílies. L'absència de material associat, o aixovar, dificulta la datació, tot i que la seva ubicació situada a peu del camí ral, en un lloc relativament elevat i per tant visible; i a prop d'una parròquia i d'un gran nombre d'assentaments rurals disseminats l'han permès datar d'època medieval. Si com sembla es tracta d'una tomba isolada, sense relació amb cap edifici religiós, caldria datar-la amb anterioritat a l'estructuració parroquial eclesiàstica, cosa que en el segle XI encara no s'havia generalitzat. Aquesta tomba, tot i no haver-se pogut relacionar amb cap construcció propera (església, monestir o masia) cal considerar-la propera a un lloc d'habitat. Es tracta d'una de les poques evidències arqueològiques d'època Medieval, i en el decurs de l'excavació cal assenyalar que també es va trobar ceràmica ibèrica.

Bibliografia

AADD. 1986. Sant Bartomeu del Grau. Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. ALESAN, A.; SAFONT, S.; MALGOSA, A. (1999). Informe antropològic. A Memòria de l'excavació realitzada a la tomba del carrer nou, 12 (Sant Bartomeu del Grau, Osona).inèdit. RIERA, M. (1999). Memòria de l'excavació realitzada a la tomba del carrer nou, 12 (Sant Bartomeu del Grau, Osona).inèdit. MOLERA, Santi (2000). Tomba del carrer Nou, núm. 12, a Carta Arqueològica: Osona. Arxiu d'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Servei d'Arqueologia. Inèdita.

